

VALUE – National Report: Slovenia

**Katarina Košmrlj, University of Primorska, Faculty of Management Koper
March 2010**

Prostovoljstvo in vseživljenjsko učenje v univerzah v Evropi Nacionalno poročilo: Slovenija

1. Pregled povezovanja prostovoljstva in univerz

1.1 Prostovoljstvo v Sloveniji

1.1.1. Kratek pregled zgodovine prostovoljstva pri nas

V Sloveniji so se prva društva in organizirano prostovoljstvo pričela pojavljati v 19. stoletju in so v veliki meri potekala tudi pod vplivom Cerkve. V začetku 20. stoletja se je razvoj intenzivno nadaljeval. Leta 1922 so tako začela delovati taborniška gibanja, po drugi svetovni vojni pa je takratna država Jugoslavija močno spodbudila mladinske delovne brigade. Za prvo obdobje po vojni je bilo značilno, da je država močno nadzorovala kakršnekoli prostovoljske aktivnosti, kar se je izkazalo tudi z Zakonom o verskih društvih, ki je leta 1946 omejil delovanje Karitasa. Leta 1953 se je ustanovila Zveza prijateljev mladine Slovenije, ki je prvič ponudila pomoč obstoječim državnim sistemom, in sicer na področju vzgoje in izobraževanja (Jamšek 2009).

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je prišlo do intenzivnega ustanavljanja različnih interesnih društev, katera so delovala predvsem in večina samo na podlagi prostovoljskega dela. Leta 1987 so izšli Hrastovski anali, ki so se zgodili na podlagi na videz nepomembnega tabora mednarodnih strokovnjakov v Zavodu Hrastovec Trate, ki je namenjen osebam z motnjo v duševnem razvoju; Pomembnost tega dogodka pa je ravno v začetku deinstitutionalizacije in odpiranju totalitarnih zaprtih ustanov. Stroka je s tem pričela prepoznavati pomembnost prostovoljskega dela in na prostovoljsko delo pričela gledati kot dodatno pomoč, kvaliteto in ne tekmovalno kateri sektor ponuja boljše možno pomoč uporabnikom. Takšno odpiranje institucij je močno vplivalo tudi na sam razvoj prostovoljstva v bolnišnicah (Jamšek 2009).

V začetku devetdesetih let sta se v Sloveniji ustanovili dva društva, in sicer Slovenska filantropija, Združenje za promocijo in razvoj prostovoljstva in Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela s sedežema v Ljubljani. Društva sta prva in edina društva, katerih osnovno poslanstvo je razvoj in promocija prostovoljstva v Sloveniji na nacionalni ravni, leta 1994 se jima je na regionalni ravni pridružilo se Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto. Društvi sta svoje aktivnosti združila v letu 2003 z novim, skupnim,

programom »Aktivnosti za širjenje prostovoljstva v Sloveniji«, kateri je v slovenski prostor prinesel tudi prvo posredovalnico prostovoljskega dela. Na podlagi programa se je ustanovila tudi Slovenska mreža prostovoljskih organizacij, katera je konec leta 2008 štela že 566 prostovoljskih organizacij (Jamšek 2009).

1.1.1. Glavne značilnosti volonterstva v Sloveniji

Pri nas se nihče sistematično ne ukvarja z zbiranjem podatkov o prostovoljcih, obsegu, področjih in organizaciji prostovoljnega dela ali možnostih za opravljanje prostovoljnega dela, zato ni najti veliko literature na tem oprostovoljnega dela. (Gril 2004, Jamšek 2009). Raziskva Grilove (2004) kaže, da prostovoljci delajo v isti organizaciji v povprečju 2 do 2,4 leta, pri čemer v povprečju opravljajo prostovoljno delo 4 ure na dan in približno 2,5 dni v mesecu. V največji meri pomagajo kot pomočniki pri projektu, strokovni sodelavci in vodje skupin. Le v slabi tretjini organizacij imajo možnost zaposliti se.

Največ prostovoljcev pomaga na področju socialne varnosti (15,6 %), sledita področji socialne vključenosti in priložnostnih dejavnosti (nekaj manj kot 14 %). Skupno se več kot 60 % prostovoljnega dela opravi na področjih športa in kulture. Večina organizacij, v katerih se opravlja prostovoljno delo, sodi v eno zgoraj naštetih kategorij, kar velika skupina (skupaj več kot 20 %) pa jih deluje na področjih osebne asistencije, človekovih pravic in preprečevanju nasilja (Gril, 2004: 18).

Pri pregledu izjav prostovoljcev na različnih spletnih straneh in spletnih forumih je zaznati, da se v prostovoljstvo vključujejo predvsem zaradi želje (potrebe?) pomagati drugim ljudem in/ali organizacijam. Poglavitna dobrobit takega udeleženja je osebno zadovoljstvo in samoizpolnitev, veliko prostovoljcev pa tudi pridobi nove ali nadgradi obstoječe spretnosti. S prostovoljstvom se ukvarjajo v prostem času, občasno pa tudi v času dopusta, ki ga namensko izrabijo za prostovoljstvo, predvsem ko pomagajo pri organizaciji prireditvev.

1.1.3 Vseživljenjsko učenje v Sloveniji

Vseživljenjsko učenje je v slovenskem visokem šolstvu v različnih oblikah prisotno od osemdesetih let preteklega stoletja, v današnji obliki pa se je začelo razvijati v devetdesetih. V preteklosti se je nanašalo predvsem na različna usposabljanja in seminarje za različne skupine zaposlenih, ki so se na tak način seznanjali z novimi metodami, procesi in tehnologijami na svojem področju dela. Vendar pa takrat ni bilo nobenih mehanizmov, ki jih danes poznamo kot priznavanje znanj in spretnosti. To je bilo v slovensko visoko šolstvo vpeljeno po uvedbi bolonjskih reform leta 2004. Od takrat se je odvilo nekaj projektov za oblikovanje in implementacijo nacionalnega sistema priznavanja predhodnega znanja in izkušenj, katerih rezultat so bile med drugim nekatere konference in seminarji na temo vseživljenjskega učenja (Košmrlj idr. 2006).

V Sloveniji pridobiva področje priznavanja znanj in spretnosti vse večji pomen, kar je videti tudi iz trenutnih politik, vendar pa zaradi relativno permissive

nacionalne zakonodaje vsak visokošolski zavod proces razvija in implementira avtonomno. Tako lahko procese popolnoma prilagodijo svojim organizacijskim potrebam in značilnostim študijskih programov, vendar po drugi strani niso deležni nobenega usmerjanja, saj je usposabljanje strokovnjakov in delavcev na področju priznavanja pri nas skoraj nično. Postopek priznavanja je zato zelo pogosto zapleten, dolgotrajen in tudi drag. Nacionalni sistem priznavanja znanj in spretnosti v visokem šolstvu je še v fazi razvoja, kljub temu pa postopki v večini visokošolskih zavodov temeljijo na naslednjih načelih (Kovač idr. 2008):

- visokošolski zavod naj definira standardni postopek za vrednotenje in priznavanje neformalnega znanja in priložnostnega učenja, pridobljenega pred vpisom v študijski program;
- postopek naj se prične z uvodnim razgovorom s kandidatom, ki naj ob pomoči strokovnjaka pripravi osebno mapo z naborom vseh dokumentov, ki dokazujejo predhodno pridobljeno znanje in spretnosti;
- na visokošolskem zavodu naj posebna komisija presoja o kandidatovem znanju upoštevajoč merila za priznavanje znanja in spretnosti ter zahteve in cilje študijskega programa;
- priznavanje znanja in spretnosti naj se odraža kot podelitev pogojev za vpis v študijski program ali kot opravljena obveznost znotraj študijskega programa v obsegu določenega števila ECTS kreditnih točk;
- kandidati imajo pravico pritožbe nad odločitvijo komisije.

1.2 Politični in zakonodajni kontekst v Sloveniji

1.2.1 Pravni okviri prostovoljstva

V Sloveniji ni zakonskih podlag, ki bi legalizirale obstoj prostovoljstva. Tudi organizacija, financiranje in razvoj prostovoljnih dejavnosti niso sistemsko urejeni, temveč so prepuščeni naključju in zavzetosti, znanju in iznajdljivosti posameznih oseb in organizacij, ki delujejo na tem področju (Gril 2004). Krovnega zakona kljub številnim iniciativam (še) nimamo, vendar pa prostovoljstvo do neke mere ureja Zakon o društvih (Uradni list RS, št. 61/2006), določila v zvezi s prostovoljnim delom pa se pojavljajo tudi v nekaterih drugih zakonih in dokumentih:

- Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/2007 in popravki v 23/2007 in 41/2007) že v splošnih določbah vpeljuje prostovoljno delo na področju socialnega varstva in zavezuje državo, da zagotavlja, razvija, podpira in spodbuja razvoj samopomoči, dobroteljnosti, razne oblike neodvisnega življenja invalidov in druge oblike prostovoljskega dela na področju socialnega varstva. Določa tudi, da lahko posamezne socialno varstvene storitve s prostovoljnim in nepoklicnim delom opravljajo tudi laiki, za katere strokovna izobrazba ni posebej predpisana, če delo poteka pod vodstvom strokovnih delavcev. Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 52/2002) določa enakopravnost prostovoljnega dela, pri čemer prostovoljci prevzemajo konkretne delovne naloge na

osnovi usposobljenosti in izkušenj ter upoštevajoč Kodeks etičnih načel. Prostovoljcem je treba omogočiti usposabljanje in nadzor. Kodeks Socialno varstvene ustanove zavezuje k odprtosti za prostovoljce.

- Zakon o invalidskih organizacijah (Uradni list RS, št. 108/2002) določa, da invalidske organizacije med svojimi nalogami izvajajo tudi usposabljanje prostovoljcev za delo z invalidi. Opredelitev te naloge v temeljnem aktu organizacije je tudi eden izmed pogojev za pridobitev statusa invalidske organizacije.
- Zakon o humanitarnih organizacijah (Uradni list RS, št. 98/2003) kot eno izmed meril za pridobitev statusa humanitarne organizacije določa tudi prostovoljnost, katerega merilo je, da se dejavnost v celoti ali pretežno opravlja s prostovoljci, ki delo opravljajo po svobodni odločitvi in brez plačila, iz česar je izvzeto nadomestilo materialnih stroškov.
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/2006) ne omenja prostovoljstva kot dopolnila njihove dejavnosti, vendar omenja določene obveznosti plačila pavšalnih prispevkov zavarovanja nekaterih prostovoljcev.

Združenje slovenskih prostovoljskih organizacij, ki vsaki dve leti organizira slovenski kongres prostovoljstva, je že leta 2004 pripravilo predlog Zakona o prostovoljnem delu. Sprejem zakona, ki bi urejal prostovoljno delo, predvideva tudi Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva 2006 – 2010. Resolucija vključuje iniciative za ureditev prostovoljnega dela kot ekonomske kategorije predvsem na področju davkov, olajšav in prispevkov, ne pa z vidika izobraževanja. Predlog zakona pa se dotika obeh omenjenih področij, saj predvideva tako ekonomske učinke prostovoljnega dela v obliki povrnitve nastalih materialnih stroškov, nagrajevanje in medsebojno primerjavo prostovoljcev, med drugim pa med učinki prostovoljnega dela opredeljuje pridobivanje novih znanj in izkušenj in torej oceno izobraževalne vrednosti prostovoljnega dela (Slovenska filantropija 2009). Posredne ali neposredne povezave prostovoljnega dela s terciarnim izobraževanjem pa predlog zakona ne omenja.

V letu 2008 je bila ustanovljena posebna delovna skupina za sistemsko ureditev prostovoljstva, katera se združuje pri Slovenski filantropiji. Zahvaljujoč ravno tej skupini je Vlada RS decembra 2008 sprejela odločitev o sprejemu tega zakona kot visoko prednost urejanja nevladnega sektorja v Sloveniji. Kljub predvidevanjem, da bo resorno ministrstvo zakon oddalo v sprejem parlamentu že junija 2009, obravnava predloga zakona še ni bila umeščena v dnevni red zasedanj državnega zbora (Jamšek 2009).

1.2.2 Pravni okviri vseživljenjskega učenja

Koncept nacionalnega sistema priznavanja znanja in spretnosti, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem, v Sloveniji še ni popolnoma razvit. Ivančič in drugi (2007) v Nacionalnem poročilu o priznavanju znanja in spretnosti ugotavljajo, da zakonodaja za različne ravni izobraževanja opredeljuje predvsem vstopne pogoje za formalno izobraževanje. Razen kot izpolnjevanje pogojev za

vpis v programe izobraževanja (npr. Zakon o visokem šolstvu, Uradni list RS, št. 119/2006 in Zakon o gimnazijah, Uradni list RS, št. 1/2007) priznavanje znanja in spretnosti ni podrobno urejeno. Prav tako je zelo ohlapna pravna ureditev priznavanja znanja in spretnosti, pridobljenih z neformalnim in priložnostnim učenjem za visoko šolstvo. Podlago za uvedbo priznavanja je najti v Zakonu o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 100/2004 in 119/2006), ki v 33. členu dovoljuje visokošolskim zavodom izvajanje številnih vseživljenjskega učenja v obliki posameznih predmetov, modulov ali delov študijskih programov poleg izvedbe študijskih programov za pridobitev izobrazbe (Kovač idr. 2008).

Zakon o visokem šolstvu na eni strani nalaga visokošolskim zavodom, da znotraj akreditiranih študijskih programov postavijo merila za priznavanje znanja in spretnosti, pridobljenih pred vpisom, prav tako pa akreditirani študijski programi vsebujejo tudi pogoje in merila za napredovanje v višji letnik ter prehode med (sorodnimi) študijskimi programi.

Na drugi strani Zakon o visokem šolstvu opredeljuje Svet RS za visoko šolstvo kot nacionalni akreditacijski organ, ki naj oblikuje in sprejme merila za potrebna znanja in spretnosti pred vpisom v študijski program prve stopnje. Leta 2004 so bila sprejeta Merila za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (Uradni list RS, št. 124/2004), ki med drugim določajo, da so visokošolski zavodi odgovorni za priznavanje formalno, neformalno in priložnostno pridobljenega znanja in spretnosti, ki sovpadajo s specifičnimi kvalifikacijami študijskih programov, za katere je visokošolski zavod pridobil akreditacijo. Pri vrednotenju in priznavanju predhodno pridobljenega znanja in spretnosti naj bi visokošolski zavod upošteval:

- formalne dokumente in spričevala,
- dokazila o neformalnem in priložnostnem učenju,
- konkretne rezultate dela (npr. izdelke) in druge izkaze delovnih izkušenj.

Priznано znanje in spretnosti se lahko upošteva bodisi za doseganje pogojev za vpis v študijski program bodisi kot opravljena študijska obveznost v študijskem programu (npr. opravljen predmet) in se ovrednoti z ustreznim številom ECTS kreditnih točk.

Čeprav slovenska visokošolska zakonodaja daje neke temelje za implementacijo priznavanja znanj in spretnosti v visokošolskem izobraževanju, pa številne dileme ostajajo in jih je treba dodatno razjasniti (Vrečko 2006):

- Obstoječa zakonodaja ni jasna glede meril in standardov za vrednotenje in priznavanje, prav tako ne opredeljuje procesa priznavanja, odgovornih zaposlenih za proces ter zahtevanih kompetenc zaposlenih, ki izvajajo postopek priznavanja.
- Merila za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (Uradni list RS, št. 124/2004) nalagajo odgovornost za proces priznavanja visokošolskim zavodom, ne opredeljujejo pa ravni, na kateri naj se priznavanje izvaja (študijski program, oddelek, članica, univerza).

- Zaposleni, ki izvajajo proces vrednotenja in priznavanja znanja, naj bi imeli določene kompetence, ki jih lahko pridobijo na ustreznih usposabljanjih. Obstoječa zakonodaja ne daje nikakršnih usmeritev glede vsebine, obsega ali izvajalcev takega usposabljanja.

Velik korak v smeri vzpostavitve in implementacije nacionalnega sistema priznavanja znanja in spretnosti je ministrstvo, pristojno za visoko šolstvo naredilo leta 2006 s financiranjem posebnega projekta z naslovom *Implementacija sistema priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja v slovenskem visokem šolstvu*. Kljub uspešno izvedenemu projektu pa bo potrebnega še veliko truda in časa, preden se bo ustrezen in celovit sistem oblikoval in zaživel v praksi.

1.3 Povezava med prostovoljstvom in vseživljenjskim učenjem na univerzah v Sloveniji

V Sloveniji ni formalne povezanosti med prostovoljstvom in visokim šolstvom. Študenti morajo v nekaterih študijskih programov prve stopnje poleg opravljanja izpitov opraviti tudi strokovno prakso v podjetjih ali drugih organizacijah. Strokovna praksa navadno traja od enega do treh mesecev, namenjena pa je preverjanju uporabnosti teoretičnega znanja in nabiranju prvih izkušenj na izbranem poklicnem področju, delo pa običajno ni plačano. Vendar pri tem ne gre za pravo prostovoljno delo, saj študenti o tem ne odločajo svobodno, pač pa ga morajo opraviti za pridobitev diplomske listine.

Študenti in mladi diplomanti so pogosto vključeni v različna društva, ki organizirajo šprtne in kulturne prireditve za študente. Vendar pa te dejavnosti niso povezane z vseživljenjskim učenjem in prostovoljcem koristijo le v smislu izkušenj in širjenja socialne mreže. Organizacija različnih dogodkov je pravzaprav druga najpogostejša oblika prostovoljnega dela med mladimi in se izvaja v več kot polovici prostovoljskih organizacij. Najpogostejše naloge prostovoljcev pa so družabništvo in spremstvo (Gril 2004: 22-24).

Prostovoljstvo odraslih pa z visokim šolstvom pravzaprav sploh ni povezano, čeprav velik del (40 %) organizacij, kjer se odvija prostovoljno delo, zahteva med drugim, da so prostovoljci dovolj stari in izkušeni ter da imajo specifično znanje. Kljub temu kar 70 % organizacij, ki vključujejo prostovoljce v izvajanje svojih dejavnosti, zahteva od (bodočih) prostovoljcev udeležbo in sodelovanje v uvodnem izobraževanju ali usposabljanju. Pri pregledu motivacijskih dejavnikov in demografskih značilnosti prostovoljcev (Gril 2004: 44-47) pa lahko sklepamo tudi o razlogih za nižjo vključenost odraslih in za (dosedanjo) odsotnost interesa za vzpostavitev povezave med prostovoljstvom in vseživljenjskim učenjem v visokem šolstvu. En od razlogov je ta, da večina odraslih prostovoljcev že ima izobrazbo, ki jo želi ali potrebuje za opravljanje poklica, prav tako tudi že imajo zaposlitev, potrebo po pomaganju drugim pa zadovoljijo v družinah.

2. Primeri dobre prakse in učinkovitosti sodelovanja

2.1 Uspehi in izzivi

Kot smo že zgoraj zapisali, v Sloveniji ni najti dokazov o kakršnikoli interakciji med prostovoljstvom (odraslih) in visokim šolstvom, zato tudi ne moremo poročati o uspehih na tem področju. Ključni izziv je tako vzpostavitev sodelovanja med obema sektorjema: prostovoljstvom in visokošolskim izobraževanjem.

Slovenska filantropija je nedavno začela komunikacijo z Univerzo v Ljubljani, najstarejšo in največjo med štirimi slovenskimi univerzami, z namenom ustanovitve oddelka za prostočasne in prostovoljske dejavnosti za študente, ki bi ob tem imeli možnost pridobitve do treh ECTS kreditnih točk, odvisno seveda od obsega opravljenega prostovoljnega dela. Vzpostavitev takega sodelovanja bi lahko bil prvi pomemben korak tudi k priznavanju prostovoljnega dela odraslih, ki bi želeli dopolniti ali pridobiti visokošolsko izobrazbo.

2.2 Primeri dobre prakse

V slovenskem prostoru je najti številne primere dobre prakse na področju prostovoljstva in prav tako napodročju vseživljenjskega učenja v visokem šolstvu, tudi priznavanja znanja in spretnosti. Žal pa zaradi odsotnosti povezave med obema področjema ne moremo poročati o zgledih interakcije. Prepričani pa smo, da se bo z nadaljnjim predanim delom posameznikov in organizacij na obeh področjih ter s pomočjo zavedanja, ki naj bi ga o problematiki vzbudilo delo na projektu VALUE, povezanost obeh področij vzpostavila in zaživela in bomo v prihodnjih letih že lahko poročali o prvih uspehih skupnih prizadevanj.

3. Ovire in priložnosti za prihodnji razvoj

3.1 Ovire

Prostovoljstvo in vseživljenjsko učenje v Sloveniji nista zelo razviti ali razširjeni področji, čeprav lahko predvsem v zadnjih letih opazimo stalen razvoj in poskok v razvoju. Dve največji oviri za vzpostavitev učinkovitih povezav med področjema, sta:

- pomanjkljiva in ohlapna zakonodaja,
- nizka raven zavedanja.

3.2 Priložnosti

Slovinci se v različnih humanitarnih akcijah redno izkazujemo, da smo radodaren narod, ki se zna postaviti na stran pomoči potrebnih, ne glede na to, ali gre za njihove sonarodnjake ali za ljudi iz drugih koncev sveta. Menimo, da za premik te želje in volje pomagati v prostovoljski sektor ni potreben velik napor.

Veliko slovenskih visokošolskih zavodov že implementira koncepte vseživljenjskega učenja, med temi tudi priznavanje znanj in spretnosti. Ker prostovoljno delo v večini primerov vključuje tudi učenje in usposabljanje za nove veščine, je treba doseči le priznavanje tega usposabljanja in izkušenj kot veljavnih za priznavanje v terciarnem izobraževanju, pa bomo lahko govorili o

začetku interakcije med prostovoljstvom in univerzitetnim vseživljenjskim učenjem.

Prvi koraki za ureditev pravne regulacije prostovoljstva so bili že narejeni. Pričakuje se, da bodo kmalu vidni tudi rezultati the iniciativ. Prav tako so prostovoljske organizacije že začele vzpostavljati prvi stik s terciarnim izobraževanjem, s pozivom Univerzi v Ljubljani za organizacijo študentskega prostovoljstva. Glede na predhodne izkušnje se pričakuje, da se bo komunikacija med obema sektorjema vzpostavila v nekaj mesecih, temu pa bo kmalu sledilo tudi aktivno sodelovanje.

Z organizacijo različnih festivalov in sejmov prostovoljstva se zavedanje in prepoznavnost te dejavnosti v Sloveniji veča. Organizatorji the prireditvev bi morali začeti razmišljati o vključevanju visokošolskih zavodov ter predstavnikov oblasti kot partnerjev, s čimer bi povečali povezave in sodelovanje med vsemi tremi akterji. Glede na to, da so univerze običajno toge in počasi spreminjajoče se organizacije, ki se zanašajo predvsem na znanost in raziskovanje (Mintzberg 2001), bi bile dobrodošle in potrebne nadaljnje slovenske raziskave o vplivu in učinkih prostovoljnega dela na posameznike, organizacije in družbo v celoti. Prav tako bi bili dobre priložnosti za promocijo povezovanja univerzitetnega vseživljenjskega učenja in prostovoljstva različni znanstveni sestanki (konference, seminarji, okrogle mize), na katerih bi se predstavile in izmenjali izkušnje ter primeri dobre prakse interakcije univerz in prostovoljstva v smislu vseživljenjskega učenja.

4. Sklepi in priporočila

4.1 Prvi zaključki in povzetek

Kot je razvidno iz tega poročila, je prostovoljstvo v Sloveniji prisotno že skoraj sto let, razširilo in internacionaliziralo pa se je po osamosvojitvi. Podobno se je tudi vseživljenjsko učenje začelo razvijati in vključevati v terciarno izobraževanje po sprejetju bolonjskih reform, čeprav je bilo v različnih oblikah v izobraževalnih shemah prisotno že prej. Predhodni praksi navkljub pa se je priznavanje predhodno pridobljenega znanja in izkušenj v terciarnem izobraževanju uveljavilo šele v zadnjih letih in tako imajo predvsem odrasli na podlagi delovnih izkušenj možnost pridobivanja ECTS kreditnih točk bodisi za začetek, bodisi za nadaljevanje študija. Vendar pa obstoječa praksa in regulativa omogočata priznavanje zgolj formalno pridobljenih delovnih izkušenj, na podlagi redne zaposlitve ali pogodbenega dela, izkušnje iz prostovoljnega dela pa se ne priznavajo, kar je še dodaten znak nujnosti pravne ureditve prostovoljstva v Sloveniji. Glede na izkušnje drugih držav, v katerih ima prostovoljstvo daljšo tradicijo in je bolje urejeno, lahko sklepamo, da bosta s povezovanjem pridobila oba sektorja, visokošolski in prostovoljski, nezanemarljivi pa naj bi bili tudi pozitivni učinki na družbo kot celoto.

4.2 Priporočila

Jasno je, da v Sloveniji potrebujemo neko krovno regulativo, ki bi formalno uredila področje prostovoljstva. Zakon bi moral urediti tako status prostovoljskih organizacij in prostovoljcev kot tudi financiranje in obdavčenje prostovoljskih organizacij in organizacij, ki sprejemajo prostovoljno delo. Vzpostaviti bi moral sistem socialnega in zdravstvenega varstva za prostovoljce. Prav tako pa je pomembno, da zakon uredi tudi odgovornosti prostovoljcev in prostovoljskih organizacij ter postopke v primeru kršitev. Zakonodajalcem priporočamo tudi vključitev izobraževalne vrednosti prostovoljstva v regulativo, s čimer bi se take delovne izkušnje približale ali celo izenačile z delovnimi izkušnjami, pridobljenimi med zaposlitvijo. V skladu s tem bi bilo treba prilagoditi tudi regulativo glede vseživljenjskega učenja ter priznavanja znanja in spretnosti na tak način, da bi izkušnje iz prostovoljnega dela lahko postale predmet priznavanja znanja in spretnosti v terciarnem izobraževanju.

Nenazadnje pa je treba vložiti tudi več navora v promocijo prostovoljstva kot takega in predvsem povezovanja prostovoljstva z vseživljenjskim učenjem v terciarnem izobraževanju, saj je zavedanje o slednjem v Sloveniji praktično nično. Dogodki, ki se že izvajajo, so le en (sicer dober) način promocije, vendar bi bilo treba prostovoljstvo in vseživljenjsko učenje učinkoviteje in odločnejše promovirati tudi skozi množične medije, predvsem televizijo, ki je medij največjega dosega z najbolj raznolikim občinstvom. V Sloveniji je pričela sicer izhajati nova revija, Samaritan, ki se ukvarja s tematikami filantropije in v katero bi lahko vključevali tudi vsebine o prostovoljstvu.

Kot je rekla dr. Manca Košir, nekdanja univerzitetna profesorica, publicistka in prostovoljka, je "mreženje prihodnost prostovoljstva," zato skušamo s projektom VALUE privabiti čim več organizacij in visokošolskih institucij k sodelovanju pri vzpostavljanju interakcije med vseživljenjskim učenjem v terciarnem izobraževanju in prostovoljstvom, sprva preko spletne strani, kasneje pa tudi preko konferenc, okroglih miz in delavnic.

5. Nadaljnje informacije

5.1 Viri

Gril, A. 2006. *Prostovoljno delo mladih na področju sociale in kulture*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Inštitut RS za socialno varstvo. 2006. *Analiza neprofitno-volonterskih organizacij na področju zagotavljanja storitev pomoči za družino*. Ljubljana: Inštitut za socialno varstvo.

Ivančič, A., V. Mohorčič Špolar, N. Vrečer, M. Svetina, S. Pavlin, I. Svetlik, V. Šlander in M. Demirtshyan. 2007. *Priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja: aktivnost OECD 2006-2007: nacionalno poročilo za Slovenijo*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.

Jamšek, P. 2009. *Prostovoljno delo v bolnicah*. [neobjavljeno]

Košmrlj, K., D. Gomezelj Omerzel in Ž. Marčeta. 2006. Možnosti razvoja in vpeljave nacionalnega sistema priznavanja znanj in spretnosti v visokem šolstvu. V *Novičke*, nov. 2006: 5-6.

Kovač, A., N. Trunk Širca, D. Gomezelj Omerzel in Ž. Marčeta. 2008. Recognition of non-formal and informal education in Slovenia V: *3rd Annual European first year experience conference/Annual European first year experience conference*, Telford Campus, University of Wolverhampton, 7 to 9 May. Wolverhampton: University of Wolverhampton, Institute for Learning Enhancement.

Mintzberg, H. 2001. The professional bureaucracy. V *Management and decision-making in higher education institutions*, ur. Ineke Jenniskens, 171-194. Enschede: CHEPS.

Vrečko, D. 2006. *Vseživljenjsko učenje tudi v visoko šolstvo*. Predstavitev na nacionalnem posvetu. Koper, 28. 06. 2006.

Slovenska filantropija. 2009. *Izbrani prispevki IV., V. in VI. Slovenskega kongresa prostovoljstva (Novo mesto 2003, Sežana 2006, Bled 2008)*. Ljubljana: Slovenska filantropija.

5.2 Drugi viri

5.2.1 Spletni viri

- Slovenska filantropija: <http://www.filantropija.org/>
- Prostovoljstvo v Sloveniji: <http://www.recikliraj.se/>
- Zveza prijateljev mladine Slovenije: <http://www.zpms.si>
- Rdeči križ Slovenije: <http://www.rks.si/>
- Hospic Slovenija: <http://www.drustvo-hospic.si/>
- Iskalnik prostovoljskih organizacij v Sloveniji: http://www.prostovoljstvo.org/main.php?mod_id=13

5.2.2 Pojasnila nekaterih izrazov

- Prostovoljno delo

Prostovoljno delo je vsako delo, ki ga posamezniki izvajajo na podlagi prostovoljne in svobodne odločitve in ki ne prinaša materialnih koristi za dobrobit

drugih posameznikov ali javnosti. (Etični kodeks organiziranega prostovoljstva v Sloveniji)

- Organizirano prostovoljno delo

Organizirano prostovoljno delo je vsako prostovoljno delo, ki se izvaja kot dejavnost ali v okviru dejavnosti pravno registrirane organizacije, katerih programi so po zakonu definirani kot neprofitni. (Etični kodeks organiziranega prostovoljstva v Sloveniji)

- Prostovoljec

Posameznik, ki se vključuje v ali opravlja organizirano ali neorganizirano prostovoljno delo. (Etični kodeks organiziranega prostovoljstva v Sloveniji)

- Vseživljenjsko učenje

Je učenje, ki poteka, traja vse življenje; je nenehno izpopolnjevanje znanja, spretnosti in kompetenc na osebni, družbeni in/ali zaposlitveni ravni. V vseživljenjsko učenje vključujemo procese izobraževanja na formalni, neformalni in priložnostni ali izkustveni ravni, zajemajo pa vidike aktivnega državljanstva, samoaktualizacije, socialne vključenosti, profesionalizacije in zaposlitvenih kompetenc. (Kovač idr. 2008)

- Neformalno učenje

Neformalno učenje poteka v obliki organiziranih programov usposabljanja v izobraževalni organizaciji, na delovnem mestu ali doma. Pogosto je del aktivnosti, ki niso načrtovane kot izobraževanje, vendar vsebujejo učenje kot pomemben element. (OECD)

- Priložnostno učenje

Priložnostno učenje poteka izven organiziranih dejavnosti izobraževanja in/ali usposabljanja in je neorganizirano in nestrukturirano. Večino gre za nenamensko učenje in je posledica vsakdanjih življenjskih izkušenj na delovnem mestu, v družini ali pri preživljanju prostega časa. S priložnostnim učenjem posamezniki ne pridobijo certifikatov o izobraževanju/usposabljanju. (OECD)

- Priznavanje znanja in spretnosti

Priznavanje se nanaša na učne dosežke posameznikov, ki lahko vodijo v kvalifikacije ali pridobitev izobrazbe. Priznano znanje in spretnosti posamezniku lahko služijo kot dodatna vrednost na trgu dela, pri vključevanju v formalno izobraževanje v obliki finančnih bonitet ali z vidika statusa in samospoštovanja. (OECD)

Posebna zahvala Primožu Jamšku iz Slovenske filantropije za posredovanje gradiva in informacij za pripravo poročila.

